

Pratik Bir Öz-Savunma Yaklaşımı

Helen Frowe

Prof. Dr.
Stockholm University
helen.frowe@philosophy.su.se
0000-0003-4754-6847

Özet: Makul ve tutarlı bir meşru öz-savunma yaklaşımının eyleme-rehberlik edici veya pratik olması gerektiğini iddia ediyorum. Böyle bir yaklaşım insanlara, hayatlarına yönelik görünür bir tehditle karşılaştıklarında bu tehdide karşı ne yapmaya izinli oldukları veya buna karşı hangi eylemin meşru olduğu hakkında kanaat bildirebilmelidir. Bu doğrultuda, bir kişinin kendisine yönelik Görünür Tehditler'e (makul ama hatalı bir şekilde hayatına yönelik tehdit oluşturduğuna inandığı kişiler) karşı öz-savunma uygulamasının meşru olabileceğini kabul etmemiz gerektiğini iddia ediyorum. Failin öznal bakış açısına öncelik veren hibrit bir öz-savunma yaklaşımını savunuyorum. Failin (a) ahlaki olarak masum olduğuna ve (b) karşısındaki kişiyi öldürmezse onun tarafından öldürüleceğine ilişkin makul inancının savunmayı meşrulaştırmaya yeteceğini savunuyorum. İddiaya göre sağın bir öz-savunma yaklaşımı, herhangi bir failin zarar vermeye izinli olması ile hedefin zarara katlanmakla mükellef olması arasında ayrım yapabilmelidir.

I. Giriş

Ahlak kuramcıları, genellikle, öznelciler veya nesnelciler olarak tanımlanırlar. Kabaca ifade etmek gerekirse, aralarındaki fark eylemin ahlaki meşruluğu konusunda farklı türden olgu durumlarına öncelik vermeleridir. Nesnelciler doğrudan olguların kendisini dikkate alırlar. Sonuççuluğun bazı türleri bu başlık altında toplanırlar. Ahlakın iyiyi gerçek anlamda maksimize etmesi gerektirdiğini düşünen biri, ilgili eylem ancak ve ancak bilfiil iyiyi maksimize ediyorsa o eylemin doğru olacağını düşünür. Örneğin, fail eylemin sonucundan bağımsız biçimde iyiyi maksimize etmeyi hedeflemese, hatta aksine genel refahın aleyhine bir niyet taşısa dahi gerçekleştirdiği eylem doğru olacaktır.

Sonuççuluğun diğer türleri eylemden umulan sonuçlara vurgu yaparlar. Fail gerçekleştirdiği bir eylemin iyiyi maksimize edeceğine inanıyor ise o eylem doğrudur. Bir takım beklenmedik nedenlerle eylem iyiyi bilfiil maksimize etmese dahi eylem doğru olacaktır. Bu, iyiyi ciddi anlamda tahrip eden korkunç sonuçlara yol açabilir. Bu tür yaklaşımlara göre bir eylemin doğruluğu, eylemin neden olduğu olgular açısından değil, failin olgu durumlarına ilişkin inancına bakılarak değerlendirilmelidir.

Bu iki pozisyon bize nesnelciler ve öznelciler arasındaki tartışmaya ilişkin genel bir fikir verir. Kabaca, nesnelciler dünyanın gerçekte nasıl olduğuyla ilgilenirler. Öznelciler ise dünyanın faillere nasıl görüldüğüyle ilgilenirler. Gördüğüm kadarıyla, öz-savunma üzerine çalışan felsefeciler buradaki temel ayrımın önemini yeterince dikkate almıyorlar. Bu makalede, nesnelciler ve öznelciler arasındaki tartışmanın savunma teorisinde en merkezi bazı problemleri açığa çıkardığını gösteriyorum. Bu problemlere vereceğimiz yanıt birinin hayatını korumaya yönelik ne yapmaya izinli olduğu veya hangi eyleminin meşru olduğu sorusuna verdiğimiz cevabı şekillendirmede önemli bir rol oynayacaktır.

Makalenin ilk bölümünde Sadece Görünür Tehditler problemini, yani Mağdur'un makul ama hatalı bir şekilde hayatını tehdit ettiğine inandığı kişiler problemini serimliyorum. (Bunlara artık Görünür Tehditler diyeceğim.) Bu kişiler, Mağdur'un hayatını gerçekten tehdit eden Gerçek Tehditler'den epistemik olarak ayırt edilemezler. Bu durumun, öz-savunma teorilerinin pratik olmasını isteyen biri için ciddi bir problem oluşturduğunu ileri sürüyorum: Mağdur'a, hayatına yönelik görünür bir tehditle karşılaştığında, ne yapmaya izinli olduğunu veya ona hangi eylemin meşru olduğunu söyleyebiliyor olma problemi. Makul bir öz-savunma yaklaşımının hibrit olması gerektiğini iddia ediyorum: bu yaklaşım hem nesnel hem de öznel unsurları barındıran bir yaklaşım olmalıdır. Makalenin ikinci bölümünde, Görünür Tehdit vakaları ışığında Kimberly Kessler Ferzan'ın tam da böyle bir yaklaşım geliştirme çabasını ele alıyorum. Ferzan'ın öznel unsurdansa nesnel unsuru önceleyen yaklaşımının, aslında benim gibi kendisinin de önemseydiği pratiklik şartını karşılayamadığı için başarısız olduğunu düşünüyorum. Ferzan'ın öz-savunmada öznel unsuru öncelemenin genel ahlaki öznelciliğe neden olacağı endişesine dayanan sorunu savunma ediminin doğasındaki ivediliğe dayanarak ve sadece savunmaya özgü olan bir vaka oluşturarak aşabileceğimizi iddia ediyorum. Makalenin üçüncü bölümünde, Mağdur'un öznel bakış açısından hareketle savunma amaçlı güç kullanımının gerekçelendirilebildiği yeni bir hibrit yaklaşım geliştiriyorum ve savunuyorum. Ancak bir

farkla, kendisine karşı savunulan hedefin bu güce maruz kalmakla mükellef olup olmadığını belirleyebilecek olanın nesnel faktörler olduğunu savunuyorum. Zarar vermenin haklılığı, zararın kendisinin adil, haklı veya doğru olup olmadığından bağımsızdır. Bu ayırım hem Mağdur'un Görünür Tehdit'e ne yapabileceğini hem de Görünür Tehdit'in Mağdur'a ne yapabileceğini yanıtlamada bize yardımcı olacaktır.

II. Problem

1. Bazı Vakalar

Aklımdaki problemi örneklendirecek bazı düşünce deneyleriyle başlayalım. Kusurlu Gerçek Tehdit'i ele alalım:

Kusurlu Gerçek Tehdit: Mağdur kendisinden nefret eden ve onu öldürmek isteyen Katil tarafından takip edilmektedir. Mağdur'un hayatını kurtarabilmesinin tek yolu Katil'i öldürmektir.

Çoğu kişi gibi ben de Mağdur'un hayatını kurtarmak adına Katil'i öldürmesinin meşru olduğuna inanıyorum. Bununla ilgili yaygın açıklamalar, suçlu birindense masum birinin hayatta kalmasının daha yararlı olduğu fikrini taşırlar. Veyahut Katil'in Mağdur'a kasten saldırarak, öldürülmeme hakkını bir şekilde kaybetmiş olduğunu ileri sürebiliriz.¹ Veyahut Katil'in Mağdur'u iki kişinin hayatı arasında kasten bir seçime zorladığını ve Mağdur'un kendi hayatını seçme hakkı olduğunu söyleyebiliriz.² Tüm bu açıklamalar, Mağdur'un Katil'i neden öldürebileceğini açıklarken Katil'in hatasına veya Mağdur'un hayatına yönelik bir tehdit karşısında sahip olduğu ahlaki sorumluluğa büyük önem atfeder.

Bunu akılda tutarak, Kusurlu Görünür Tehdit'i ele alalım:

Kusurlu Görünür Tehdit: Mağdur kendisinden nefret eden ve onu öldürmek isteyen Beceriksiz Katil tarafından takip edilmektedir. Hem Mağdur hem de Beceriksiz Katil silahın dolu olduğuna ilişkin inançlarında yanılmaktadır.

Sanıyorum ki çoğu insanın sezgisi Mağdur'un kendisini öldürmeye çalıştığına inandığı Beceriksiz Katil'i vurarak, en azından, yanlış davranmış olmayacağı yönünde olacaktır. Mağdur silahın boş olduğunu biliyorsa, Beceriksiz Katil'i öldürmesi elbette meşru olmayacaktır. Ancak Mağdur'un Beceriksiz Katil'in kesin bir şekilde kasten kendisini öldürmek üzere olduğuna inanması durumunda, Mağdur'un Beceriksiz Katil'i öldürmesinin meşru olduğunu düşünebiliriz. Sonuç olarak, Mağdur'un bakış açısından Beceriksiz Katil, Katil'den ayırt edilemez durumdadır.

Sezgilerimiz Masum Görünür Tehdit durumunda çok farklı olabilirdi:

Masum Görünür Tehdit: Mağdur, gangster oyunu için prova yapan bir Aktör'le karşılaşmaktadır ama onun aktör olduğunu bilmemektedir. Mağdur'u fark etmeyen Aktör, replik için kullandığı silahı Mağdur'un olduğu yöne tutarak şunları söylemektedir: 'Seni öldüreceğim'.

Böyle bir durumda, gerçekte bir tehdit oluşturmayan Aktör'ün masum oluşu, Mağdur'un Aktör'ü vurmasının ahlaki meşruluğunu onaylamayı zorlaştırır. Aktör ahlaki veya nedensel

olarak Mağdur'un hayatına yönelik bir tehditten sorumlu değildir çünkü Mağdur'un hayatına yönelik bir tehdit yoktur. Fakat tabii aynısı Beceriksiz Katil için de doğrudur. Beceriksiz Katil'in oluşturduğu tehdit Aktör'ünkinden daha fazla olmadığı için böyle bir tehditten ahlaki veya nedensel olarak daha fazla sorumlu olamaz.

Öyleyse problem budur. Mağdur'un yukarıda betimlenen karakterlerden en azından bazılarını öldürmesi meşru sayılmalı gibi görünüyor. Fakat nesnelci ve öznelci yaklaşımlar bu vakaları istediğimiz şekilde kesiştiremiyor gibi görünüyor. Nesnelci yaklaşıma göre Mağdur, Beceriksiz Katil'i Katil'den ayırt edemiyor olsa ve Beceriksiz Katil Mağdur'u öldürme niyetinde olsa dahi Beceriksiz Katil'i öldürmeye izinli değildir. Meşru savunmanın hem makul hem de zorunlu olması gerektiğine ilişkin bir fikir birliği vardır. Hem Aktör'e hem de Beceriksiz Katil'e yönelik bir savunma nesnel anlamda gereksizdir ve bu nedenle nesnelci bir yaklaşıma göre meşru da değildir.

Öte yandan öznelci yaklaşım hem Katil'in hem de Beceriksiz Katil'in öldürülmesine izin verir çünkü Mağdur'un bakış açısından her ikisinin öldürülmesi de makul ve zorunludur. Fakat öznelci yaklaşım masum Aktör'ün öldürülmesine de izin verecektir. Mağdur'un bakış açısından Aktör, Katil'den ayırt edilemez durumdadır. Öznelci yaklaşım hangisinin öldürülmesinin meşru olacağına yönelik bir ayırım yapmada zorluk yaşar. Başka bir deyişle öznelci yaklaşımlar gereğinden fazlasına izin verirken, nesnelci yaklaşımlar gereğinden azına izin verirler.

III. Eyleme-Rehberlik Etme ve Meşruluk

Çoğu meşru savunma yaklaşımı açık bir şekilde olmasa da ya da muhtemelen bilinçsiz bir şekilde ya nesnelcidir ya da öznelcidir.³ Ancak meşru savunma yaklaşımları genellikle Gerçek Tehdit vakaları esas alınarak geliştirilirler ve Mağdur'un neye izinli olduğuyla ilgili bir görüşü savunurken sadece belirli bazı koşulları (örneğin Mağdur'un bir şey yapmazsa kesin olarak öldürüleceği veya bir şey yaparsa kesin olarak hayatta kalacağı koşulları) verili kabul ederler.⁴ Ve bu koşullar altında eylemlerin meşruluğunu, sonuçlarının neler olacağı türünden sorular açısından değerlendirme eğilimleri bu yaklaşımlara nesnelci bir bakış açısı verir. Bunlar gerçekten ilginç sorulardır. Ancak meşru savunma yaklaşımı geliştirmeyi uman biri için doğru sorular mıdır?

Yakın tarihli bir makalesinde Jonathan Quong ortaya koyduğu Savunma Amaçlı Öldürme İlkesi'ni açıklarken şu sözlerle başlar: "X'i öldürmemeniz durumunda onun tarafından öldürüleceğiniz kesinse X'i öldürmeniz meşrudur."⁵ Öyleyse bu ilke öncelikli olarak, X tarafından gerçekten öldürüleceğinizin kesin olması gibi belli ek koşulların karşılanması gerektiğini savunur. Quong geliştirmiş olduğu yaklaşımda "failin X tarafından öldürüleceğine ilişkin makul veya makul olmayan bir inancı olduğu ama gerçekte böyle bir tehlikenin mevcut olmadığı" vakalarla ilgilenmediğini özellikle vurgular.⁶

Bu makalenin konusu, birini meşru olmayan bir şekilde öldürmemiz durumunda (panik, baskı veya bilgi eksikliği nedeniyle) mazur görülebileceğimiz durumlara ilişkin değildir. İlgilendiğim soru, birini öz-savunma amaçlı öldürmenin ne zaman ahlaki olarak meşru olabileceğidir. Dolayısıyla bu makale, bir veya iki tarafın olgulara ilişkin hatalı inançlara

sahip olduğu öz-savunma vakalarıyla ilgilenmez - tüm tarafların durumla ilgili her zaman tam ve kesin bilgiye sahip olduğunu varsayıyorum.⁷

Bana kalırsa burada meşru savunma yaklaşımını Mağdur'un sahip olmadığı bilgiler üzerinden inşa etme hatasına düşülmüştür. Bu türden yaklaşımların, Mağdur'un kesin bilgidен daha azına sahip olduğunda ne yapmaya izinli olduğunu söylemesi zordur. Bununla birlikte, savunma sırasında Mağdur aslında her zaman kesin bilgidен daha azına sahip olacaktır ve bu yaklaşımların öz-savunmada neyin meşru olduğunu söylemede gerçek bir rol oynayabilmesi mümkün değildir. 'Tam ve kesin bilgi', doğası gereği yapay bir varsayımdır: her durumda yanlış olmaya mahkumdur. Elbette bu, Mağdur'un olgularla ilgili her zaman yanılacağı anlamına gelmez. Aksine Mağdur'un olgularla ilgili en iyi ihtimalle makul bir inancı olacağı anlamına gelir. Mağdur'un olayların nasıl gerçekleşeceğine ilişkin kesin tahminlerde bulunması mümkündür. Ancak bir tahminin gerçekleşmesi, olayla ilgili olguların olay gerçekleşmeden önce kesin bir şekilde bilindiği anlamına gelmez. Tam ve kesin bilgi sadece (mevcut meşru savunma yaklaşımlarını destekleyen) bir mittir ve bu mitin doğru bir savunma yaklaşımının başlangıç noktası olması bile zordur.

Çoğu yaklaşımda olduğu gibi Quong da Mağdur'un gerçekte kendisini öldürmeyecek birini öldürdüğü vakalarda ortaya çıkan sorunu çözmek için mazeret ve suçlamaya yönelik jestlere güvenir. Ve sanıyorum ki çoğu kişi en iyi çözümün bu olduğunu düşünür. Övgü ve suçlamayı doğru ve yanlıştan ayırmamız açıkça bu türden problemlerle başa çıkabilmek içindir. Doğru olduğuna inandığı şekilde davranan biri gerçekte yanlış davranmış olabilir ama onu bu yüzden suçlayamayız. Bu fail, örneğin, kabul edilebilir bir bilgi eksikliğine bağlı olarak mazur görülecektir.

Bana kalırsa böyle bir tavır, meşru savunma yaklaşımlarına ait olan ve benim pratiklik şartıolarak adlandırdığım şeyi karşılayamaz. Bir kişiye hangi eylemi nedeniyle suçlanacağını veya suçlanmayacağını söylemek, onun ne yapmaya izinli olduğunu söylemekle aynı değildir. Suçlama ve mazeret nosyonlarına dayanan yaklaşımlar, öz-savunma durumunda öncelikli kaygımızın Mağdur'un ne yapmaya izinli olduğuna veya neyin meşru olduğuna yönelik kanaat bildirmek olduğunu unuturlar. Silahın dolu olmadığı ortaya çıktığı için kendini savunmasının meşru olmasa da mazur görüleceğine yönelik Mağdur'a güvence vermek yeterli değildir. Bunun nedeni kısmen, David Rodin'in de işaret ettiği üzere, kanaatte işlemesi gerekenin mazeret değil yalnızca gerekçelendirme olmasıdır.⁸ Bir diğer neden, birinin meşru olmayan eylemleri için mazur görülüyor olmasıdır. O halde bu güvence Mağdur'un ya meşru ya da meşru olmayan bir şekilde davranmasına yönelik bir tavsiyeden daha fazla bir şey olamaz. Quang'unki gibi yaklaşımlar meşru ve meşru olmayan eylemler arasındaki farkı ortaya koyarken Mağdur'dan sahip olması mümkün olmayan bir bilgi talep ederler. Mağdur'un eylemi sadece X tarafından öldürülecekse meşru sayılıyorsa ve Mağdur X tarafından öldürülüp öldürülmeyeceğini bilemiyorsa X'i öldürmenin meşru olup olmadığını da bilemeyecektir. Kısacası bu türden bir yaklaşım hangi durumlarda savunma amaçlı güç kullanılabileceği sorusuna iyi bir cevap veremez. Quong'un yaklaşımı, şans eseri, mevcut öldürme edimini

meşru olarak değerlendirecektir. Ama eylemin meşruluğu ancak savunma gerçekleşikten sonra belirlenebilir. Hatta 'bundan sonra' bile meşruluğu doğrulamak mümkün olmayabilir- önce Mağdur Katil'i öldürmemiş olsaydı Mağdur'un Katil tarafından öldürülmüş olacağından nasıl emin olabiliriz? Bu türden bir ex post değerlendirme Mağdur'un neye izinli olduğuyla ilgili kanaatinde bir sonuç vermez.

Meşru savunma hakkında düşünürken neyin peşinde olduğumuzu tam olarak netleştirmemiz gerekir. Savunma sonrasında bizim Mağdur'a nasıl davranabileceğimizi söyleyen bir övgü, suçlama ve mazeretle ilgili bir yaklaşımın mı peşindeyiz? Yoksa Mağdur'a, elindeki tek şeyin ona görünenler olduğunu akılda tutarak, hayatını tehdit eder gibi görünen birine onun nasıl davranabileceğini söyleyen bir yaklaşımın mı peşindeyiz? İkincinin peşinde olmamız gerektiğini ve Quong'un gibi yaklaşımların ancak ilkine karşılık gelebileceğini düşünüyorum.

Bu farklılığı düşünmek bize herhangi bir meşru savunma yaklaşımının eyleme-rehberlik edici veya pratik olması gerektiğini gösterir. Yani bu yaklaşımın herhangi bir eylemi gerçekleştirmeden önce Mağdur'a öz-savunmada neye izinli olduğunu söyleyebilmesi gerekir. Bu şart göz önüne alındığında, öznelciliğin öz-savunmada neyin meşru olacağını belirlemede oynadığı merkezi rolü inkâr edemeyiz. Nesnelci yaklaşımlar Mağdur'un farklı vakalarda, Mağdur vakaları arasındaki farklı ayırt edemiyor olsa bile, farklı davranmasını gerektirir. Mağdur'un neye izinli olduğu noktasında içinde bulunduğu durum fark yaratıyorsa ve diyelim ki Mağdur hangi durumda olduğunu söyleyemiyorsa o halde neye izinli olduğunu hiçbir zaman bilemez. Mağdur'un bakış açısından aynı görünen durumlarda, ona farklı izinler sağlayan yaklaşımlar, tarif etmiş olduğum şekliyle eyleme rehberlik edemezler ve bu nedenle reddedilmeleri gerekir.

Aşağıda hem öznel hem de nesnel unsurları içeren ve pratiklik şartını karşılayan hibrit bir öz-savunma yaklaşımı savunuyorum. Bu yaklaşıma göre savunma amaçlı güç kullanmanın meşru olup olmaması, Mağdur'un (a) öldürmezse kendisinin öldürüleceğine (b) masum olduğuna yönelik makul inancı temelinde gerekçelendirilmelidir. Ancak benim iddiama göre Mağdur'un verdiği zararda gerekçelendirilmiş olup olmaması, hedefinin bu zarara katlanmakla mükellef olup olmamasından farklı bir meseledir. Birini zarara katlanmakla mükellef kılan, kusurlulukla ilgili nesnel gerçeklerdir. Bu iddia, birinin savunma amaçlı bir zarara katlanmaktan kaçınmak için ne yapabileceğiyle ilgili de önemli çıkarımlar içerir.

IV. Hibrit Yaklaşımlar

2. Ferzan'ın Yaklaşımı

Kimberley Kessler Ferzan, benim aklımdakine benzer bir hibrit yaklaşım geliştirerek Görünür Tehditler vakasındaki problemi çözmeye çalışır. Fakat bu yaklaşımın, nesnelciliğense öznelciliğe öncelik verdiği ve aslında Ferzan'ın kendisinin de önemseydiği pratiklik şartını karşılamadığı için başarısız olduğunu düşünüyorum. Yine de Ferzan'ın neden bu türden bir yaklaşımı tercih ettiğini anlamak oldukça yol gösterici olacaktır.

Ferzan en önemli meşru savunma yaklaşımlarından ikisini, Heidi Hurd ve Paul Robinson'un yaklaşımlarını çürüterek işe başlar. Burada savunmanın kaçınılmaz bir şekilde risk-

almaedimi olduğuna dikkat çeker: savunma her zaman bir belirsizlik altında gerçekleşir.⁹ Hurd ve Robinson'a göre gerekçelendirilmiş risk-alma, başka bir deyişle alınan risk neticede zarara yol açsa bile yanlış olmayacak bir risk-alma, mümkündür.¹⁰ Hız sınırları içinde araba kullanmak gerekçelendirilmiş risk-almaya örnektir, 'gerekçelendirilmiş' burada makul birinin alacağı türden bir riske işaret eder. Fakat söz konusu öz-savunma olduğunda, Hurd ve Robinson gereksiz herhangi bir güç kullanımını gerekçelendirilmemiş bulur. Mağdur'un Beceriksiz Katil'i öldürmesi, onların yaklaşımına göre, mazur görülebilir ancak gerekçelendirilmemiştir. Mağdur'un toplumsal bir fayda sağlamadaki başarısızlığı veya hiç gerek yokken birini öldürmüş olması Mağdur'un yanlış davrandığı anlamına gelir.

Ferzan, Hurd ve Robinson'u "birbirinin aynı olan vakalarda çelişkili sonuçlar elde etmekte" suçlar.¹¹ Her ikisi de gerekçelendirilmiş risk-almaya izin verir. Öyleyse her makul insan gibi davranarak gerekçelendirilmiş bir risk aldığı varsayılan Mağdur, Beceriksiz Katil'i öldürdüğü için nasıl suçlanabilir?

Burada iki seçenekle baş başa kalıyoruz gibi görünüyor. Nesnelciliğin risk-almaya izin verdiğini ve Mağdur'u, makul ama gereksiz bir öldürme eylemi nedeniyle suçlu bulmak zorunda olmadığını iddia edebiliriz. Veya Mağdur'un gereksiz öldürme eylemini gerekçelendirememesi sorununun risk-almanın nesnelciliğe uymamasından kaynaklandığını iddia edebiliriz. Muhtemelen Hurd ve Robinson risk-almaya tümüyle izin verebilecekleri konusunda yanılıyorlar. Ferzan, tüm risklerin epistemik temellere dayandığına dikkat çekerek bu ikinci yaklaşımı tercih eder.

Tanrının bakış açısından, bir eylem ya gerçekleşecektir ya da gerçekleşmeyecektir - risk ya 0'dır (yoktur) ya da 1'dir (vardır). Ancak bu türden bir ilahi bakış açısına sahip olmadığımız için bizler riskleri değerlendiririz. Ve riskin derecesi riski değerlendiren kişiye göre değişebilir çünkü herhangi bir failin sahip olduğu bilgi miktarı değişebilir.¹²

Ferzan da benim yapmış olduğum gibi, Mağdur'un eylemine rehberlik edebilecek bir teoriye olan ihtiyacı vurgular.

[Mağdur] sonuçları bilemeyebilir. Bu yüzden risk almak zorundadır. Ve eylemi, epistemik bir şekilde sınırlanmış herhangi bir eylem gibi, bu bakış açısından ele alınmak zorundadır... Yasa insanlara sadece sonucundan emin olduklarında ne yapmaları gerektiğini değil risklerle karşılaştıklarında da ne yapmaları gerektiğini söylemek zorundadır.

Mağdur'a hayatını gerçekten tehdit eden insanları öldürebileceğini söylemek, tek başına ister ahlaki ister hukuki bir perspektiften, faydasızdır. Veya böyle bir kuralın sadece geçmiş değil gelecekteki savunma hakkında da kanaat bildirmek isteyen ahlaki veya hukuki bir sisteme faydası yoktur.¹³

Bu türden değerlendirmeler- risk-almayı nesnelcilikle uzlaştırma zorluğu ve Mağdur'un eylemine rehberlik edebilme koşulu- Ferzan'ı, bence doğru bir şekilde, bütünüyle saf bir nesnelciliği reddetmeye yöneltmektedir. Aynı şekilde saf bir öznelciliği de benimsemek istemez. Ferzan aklındaki, öznelci için de eşit derecede önemli olan bir problem olarak tanımlar: davranışın makul ama yine de yanlış olabileceğini fark edememe problemi.

Öznelci, Mağdur'un makul inancının Beceriksiz Katil'i öldürmeyi gerekçelendirmeye yeteceğini savunur. Ancak bu doğruysa örneğin Alice'in aslında Betty'ye ait olan bir şemsiyenin kendisine ait olduğuna ilişkin makul inancı o şemsiyeyi almasını gerekçelendirir mi? Ferzan'a göre, "Alice'in Betty'nin şemsiyesini almasının 'doğru' ve 'meşru' bir eylem olduğunu söylemek tuhaftır."¹⁴ Peki o halde Mağdur'un sahip olduğu makul inancın gereksiz savunma kullanımını doğru ve meşru kılacağını nasıl iddia edebiliriz? Makul inanç nesnel anlamda yanlış bir eylemin ya gerekçesidir ya da değildir. Alice'in Betty'nin şemsiyesini alması gerekçelendirilmemiş diyorsak, makul inancın yanlış bir eylemin gerekçesi olamayacağını söylememiz gerekir.

Bu problemleri akılda tutacak olursak, Ferzan meşru savunmaya ilişkin hibrit bir yaklaşım geliştirmiştir. Yaklaşımın odağı öz-savunmanın 'tetikleyici koşulları' olarak adlandırdığı şeydir. Sadece bu koşulların karşılandığı durumda Mağdur, savunma eyleminin gerekliliğine ilişkin kendi tahmini doğrultusunda davranmaya izinlidir. Ferzan'ın iddiasına göre, tetikleyici koşul tam da zarar vermeye yönelik bir art niyettir. Farazi tehdidin bu anlamda kusurlu olup olmadığı nesnel bir meseledir. Fakat nesnel tetikleyici koşul sağlanırsa Mağdur "gelecekteki zarara ilişkin kendi tahmini doğrultusunda davranabilir."¹⁵ Bu tahmin tamamen Mağdur'un perspektifine dayanmaktadır. Ferzan'a göre, tetikleyici koşul bir kere sağlandıysa Mağdur'un "[ölümcül zarar] ihtimaline ilişkin öznel inancı yeterlidir ve bu inanç makul olmak zorunda değildir."¹⁶ Ferzan, makul inancı tanımlamanın zorluğundan kendimizi kurtarmanın kendi yaklaşımının bir avantajı olduğunu ileri sürer.

Ferzan görüşünü şöyle özetler:

Gerekçelendirilebilir öz-savunma hem (1) nesnel tetikleyici koşulların varlığını hem de (2) zararın gerçekleşeceğine ilişkin tahmini gerektirir. Böylece, bir aktörün bu tahmini yapması gerektiğinde, bir saldırgan kendini savunan kişiye ya zarar vermeye çalışıyor olacaktır ya da en azından zarar vermeye niyetinde olacaktır. Eğer aktör tetikleyici koşulların varlığını yanlış değerlendiriyorsa, eylemi gerekçelendirilmemiş olur. Birinin kendi tahmini doğrultusunda davranma hakkı ancak tetikleyici koşullar sağlandıysa geçerlidir.¹⁷

Fail tetikleyici koşulların sağlandığına dair inancında hatalıysa, Ferzan "inancın makul olması da beklenmez" der ve devam eder: "Dürüst bir hata kasıtlı, bilerek veya pervasız bir öldürmeyi mazur görmelidir. Cezai sorumluluğun ihmalkarlığa dayandırılmaması gerektiğine inandığım için, tetikleyici koşulları değerlendirirken dürüst ama makul olmayan bir hatayla ne yapılacağı sorusu beni rahatsız ediyor."¹⁸

Ferzan'ın yaklaşımı nesnelci yaklaşımlardan ayrılır çünkü Mağdur'a, kusurlu olduğu için tetikleyici koşulları sağlayan Beceriksiz Katil'i öldürme izni verir. Ancak masum Aktör'ün öldürülmesine izin vermediği için öznelcilerden ayrılır. Aktörün öldürülmesi onun yaklaşımında yalnızca mazur görülecektir ama meşru olmayacaktır. Peki bu yaklaşım ne kadar başarılıdır?

3. Tetikleyici Koşullar Üzerine Tahmin Yürütme

Ferzan'la aynı fikirde olmadığım pek çok konu var. Fakat bence onun pozisyonunun en

temel problemi kendisinin de meşru savunmayla ilgili bir yaklaşımının hayati unsuru olarak vurguladığı şeyde başarısız olmasıdır. Yasanın Mağdur'a, hem sonuçtan emin olduğu hem de risk aldığı durumda, neye izinli olduğunu söyleyebilmesi gerektiğini söyler. Ancak kusurluluğun nesnel bir şekilde değerlendirilmesi gerekiyorsa, Mağdur tahmin hakkı için tetikleyici koşulların sağlanıp sağlanmadığını bilemez. Peki o halde Mağdur tahminde bulunup bulunamayacağını nasıl bilebilir? Neye izinli olduğunu nasıl bilebilir?

Mağdur'un Katil'in tetikleyici koşulları sağladığına ilişkin inancı da bir tahmindir: Ferzan'ın tavsiyesini takip edecek olursak, Mağdur görünür bir tehdit karşısında, kendisinin de kusurlu bulunabileceği ihtimalini göz önünde bulundurmalıdır. Ferzan'a göre, "öz-savunma kişinin tahmini doğrultusunda davranma hakkıdır ve bazen yanlış davranabilme hakkıdır."¹⁹ Ancak Mağdur'un tahmin hakkı, görünür tehdidin kusurlu olduğu yönünde bir tahmine dayanmak zorundadır. Mağdur'un savunmaya dair tahminde bulunma hakkı, kusurluluğa dair bir ön tahminde bulunmadığı sürece geçerli olmayacaktır. Öyleyse Mağdur'un yanlış davranma hakkı, savunmanın gerekliliğine dair tahminin zorunlu koşulu olarak kusurluluğa dair ön tahmini neden kapsamıyor? Ve kapsamıyorsa, Mağdur neye izinli olduğunu nasıl bilebilir?

Bence Ferzan, nesnelciliğin karşı karşıya olduğu problemi ortaya koyma noktasında haklıdır. Ancak sorunu halının altına süpürmenin ötesinde bir şey yapmadığını görüyorum. Nesnelciliği Mağdur'un aldığı riski haksız bir şekilde suçlamakla eleştiriyor çünkü "nesnelci, kendini savunan kişinin belirsizlik altında hareket ettiğini kabul etmeli ama aynı zamanda bu kişi tahmininde yanılıyorsa onu suçlamalıdır."²⁰ Ferzan yaklaşımında hangi tahminin hatalı olabileceği konusunda bir değişiklik yapar. Mağdur'un gerekçelendirmesi artık savunmanın gerekliliğine dair tahmine değil hedefin kusurluluğuna dair tahmine bağlıdır. Ancak bu tahmin de bir tahmindir ve Ferzan'ın yaklaşımına göre, tahmininde yanılıyorsa Mağdur "gerekçelendirilmiş olmayacaktır". Onun Mağdur'u da belirsizlik altında hareket eder ve tahmininde yanılıyorsa Ferzan tarafından suçlu bulunur.

4. Öz-Savunmaya Özgü Bir Vaka

Ferzan tetikleyici koşullar yaklaşımını ahlaki öznelcilik eğilimini önlemeye yönelik bir girişim olarak geliştirir. Ahlak makul bir yanlış davranışa izin verebilmelidir ve bu nedenle öznelcilik tümünden reddedilmemelidir. Ancak genel ahlaki öznelciliğe ilişkin ısrarcı problemi çözebilmek için savunmaya, ahlak alanı içinde özel bir vaka olarak yaklaşmak gerektiğini düşünüyorum.

Ahlakın bizden gerektirdikleri, yapmamızın mümkün olduğu şeylerle sınırlıdır ve bu sınırlandırmalar öz-savunmayla ilgili koşullarda özellikle geçerlidir. Savunmanın doğasında bir tür ivedilik vardır: Bu, ahlakın başka bir alanında bizden talep edilen bir kanaate veya soruşturmaya izin vermeyen bir ivediliktir. Uwe Steinhoff'un belirttiği üzere "aniden karşılaştığımız bir ölüm tehdidi ve algılanan zaman baskısı pek çok durumda rasyonel bir görüş ortaya koyma yetisine, onu tamamen ortadan kaldırmaya da ciddi şekilde zarar verir":

Özellikle gece karanlık ve dar bir sokakta biri kafasına silah dayanmış ve şunları duyuyorsa: “S... parasını ver ya da seni öldürürüm”, bu kişinin şu tarz bir görüşe varması zordur: “Bu tehdidin niyetinin ciddi olma olasılığı x civarındadır; kendimi savunma ya da kaçma seçeneklerin bu başarı olasılığı ile şunlardır... Aksine bu kişi şöyle düşünecektir: Aman Tanrım, bu kişi beni vurmak istiyor, vurmak istiyor... Ona parayı vereyim!”²¹

Savunmaya dair bazırasyonel kanaatlerin genellikle mümkün olabileceğini düşünüyorum. Örneğin ateş etmek üzere olan çoğu insan bunu öyle kolayca yapmayacaktır. Kaçabilecekleri veya saklanabilecekleri bir yer bulmak için etrafa bakınabilirler. Çoğu insan kaçmayı gereçlendirilmiş savunma amaçlı olsa bile bir saldırganı öldürmekten daha çok tercih edecektir. Ancak savunmanın gerekliliğine dair kanaatin sorumluluğunu almak çevre göz önüne alındığında mümkünken, varsayılan saldırgan ve onun silahı göz önüne alındığında bu pek mümkün olmayacaktır. Ahlakın diğer alanlarından farklı olarak öz-savunmayla ilgili ayırt edici olan şey, yüksek bir epistemik standart talep etmenin savunmanın gerekliliği koşuluyla görüldüğü kadar basit bir şekilde bağdaşmıyor oluşudur.

Ferzan’ın sunduğu iki olası tetikleyici koşulu ele alalım: kusurluluk ve gerçek anlamda bir tehlike teşkil ediyor olma hali. Bir saldırganın kusurluluğunu belirleyen şey- Ferzan buna tetikleyici koşul demeyi tercih eder- onun zihinsel durumudur, “art niyetidir.”²² Bu ise basitçe Mağdur’un erişiminde olan bir şey değildir. Açıkça tehditler savuran veya tacizde bulunan birinin bile uyuşturulmuş veya hipnotize edilmiş olması mümkündür. Öyleyse Ferzan’ın yaklaşımı, öldürülme riskiyle karşı karşıya kalan ama saldırganın kusurluluğuna dair tahmin yürütemeyen bir Mağdur’a neye izinli olduğunu nasıl söyleyebilir? Bu noktada, Ferzan tümüyle nesnelci olan bir yaklaşımdan daha iyisini yapamaz.

Tetikleyici koşulların ikincisini ele alalım: tümüyle nesnelci yaklaşımların onayladığı gibi bu tehdit gerçek anlamda bir tehlike teşkil etmekte midir? Ferzan’ın makalesinde tartıştığı rulet vakalarını dikkate alırsak, bu sorunun cevabı için silahın haznesini incelemek gerekir. Fakat Mağdur saldırganın silahını inceleyebiliyor durumdaysa açıkça öz-savunmaya zaten ihtiyacı yoktur. Silahını kendisine doğrultmuş görünen bir adamla karşılaşan, normal yetilere sahip birini ele alalım. Savunma gücünün gerekliliğini belirlemek adına bu kişi ne yapabilir? Pekâlâ herhangi bir kaçış rotası var mı diye etrafına bakınabilir (nesnelciler iyi gizlenmiş kaçış rotalarını gözden kaçıranları bile suçlar mı?). Bu kişinin bir saç kurutma makinesi değil de gerçek bir silah taşıyıp taşımadığını kontrol edebilir. Ama bundan nasıl emin olabilir? Daha da yaklaşarak mı? Sorarak mı? Ateş edilmesini bekleyerek mi? Şüphesiz insanlardan, kendilerini savunmadan önce kendilerine ateş edilene kadar beklemelerini istemeyiz. Ateş edildiğindüşünelim, fakat ıskalıyor. Bir sonrakinin ıskalamayacağını (veya bir daha ateş edilmeyeceğini) nereden bilecek? Pekâlâ, sadece mermi haznesine bakarak bilebilir. Fakat bundan emin olmak öz-savunma uygulamakla basitçe uyumlu görünmüyor. Saldırganın silahını alıp inceleyebilen biri açıkça savunma gücüne ihtiyaç duymayacaktır. Silah ateşlenene kadar beklemek de savunmayla pek bağdaşmayacaktır çünkü öldüğünüzde öz-savunmaya girişemezsiniz. Saldırganın daha da yaklaşmasını beklemek de savunmayla pek bağdaşmayabilir çünkü harekete geçme

fırsatını çoğunlukla ortadan kaldıracaktır.

Eyleme-rehberlik etmenin meşru savunmayla ilgilenen bir yaklaşımın temel unsuru olduğu öne sürdüm: Mağdur'a neye izinli olduğunu söyleyebilme. Ve bu kriteri sağlaması için, diğer eylemlere kıyasla daha düşük bir epistemik standarda tabi olması gerektiğini düşünüyorum. Bu standart, onun gerçekleştirilen savunma eylemi ile uyumlu olması mümkün en yüksek standart olması ile gerekçelendirilebilir. T. M. Scanlon'ın belirttiği gibi, buradaki fikir, meşruluğun basitçe belirli bir failin gerçeklerle ilgili neye inandığına" dayanması değildir. Fakat,

Meşruluk aynı zamanda, [belirli bir] durumda fail açısından neye inanmanın makul olduğuna, bu inançların kontrolü için ne yapmanın makul olduğuna ve failin bunları yapıp yapmadığına bağlıdır.²³

Birinden, o kişi belirli bir eylemi gerçekleştirmeden önce, keşfetmesini makul bir şekilde beklediğimiz şey, gerçekleştirilen eylemle uyumlu şekilde o kişinin keşfetmesinin mümkün olduğu şeyin sınırları içinde kalmalıdır. Epistemik çıtayı yükseltmek öz-savunmayı imkânsız hale getirir çünkü bu türden standartları karşılamak gereklilik koşulunu karşılamayı imkânsız hale getirir.

Bence Ferzan'ın ve nesnelcilerin sırasıyla gerektirdiği bilginin erişilemezliği ve bilginin uyumsuzluğu bizi şunu kabul etmeye zorlamaktadır: teorimizin öz-savunmada görünür tehdit karşısında neye izinli olduğumuzu söylemesini istiyorsak, bizim neyle mükellef olduğumuza bakmamız gerekir, başkalarının neyle mükellef olduğuna değil. Başlangıç noktamız, "onlar öldürülmekle mükellef mi?" sorusu değil "Ben öldürülmekle mükellef miyim?" sorusu olmalıdır. Söylemek istediğimiz başka ne varsa bu sorudan yola çıkılmalıdır.

V. Zarar Verme ve Zararın Kendisi

5. Öznel Meşruluk ve Nesnel Kusurluluk

Görünür Tehdit vakalarındaki problemi çözebilmek için zarar vermenin haklılığı ve zararın kendisinin doğruluğu arasında ayırım yapmamız gerekir. Bu bize tek bir teoride öznel ve nesnel perspektifleri uzlaştırma imkânı verir. Mağdur'un karşısındaki kişiyi öldürmezse onun tarafından öldürüleceğine ve kendisinin masum olduğuna ilişkin inancı zarar vermeyi [savunma gücü kullanmayı] gerekçelendirmeye yeteceğini söyleyebiliriz. Ancak hedefin zarar görmekle mükellef olup olmadığı- 'zararın kendisi'nin haklı olup olmadığı- hedefin söz konusu yanlış bir davranışın parçası olup olmadığıyla ilgili nesnel gerçeklere bağlı olacaktır.²⁴ Bu yanlış davranış savunma amaçlı olmayan bir şekilde Mağdur'a kasti bir zarar verme girişimini veya zarar vermeye yönelik bir niyeti içerecektir. Elbette Mağdur hedefinin bu tarz bir yanlış davranışın parçası olup olmadığını bilemeyecektir. Fakat savunduğum yaklaşıma göre, Mağdur'un kendini savunması için bunu bilmesine gerek yoktur.

Mağdur, varsayımsal vakalarımızın tümünde öldürmeyi amaçladığı kişi tarafından hayatının tehdit edildiğine yönelik makul bir inanca sahip olduğu için, Mağdur'un verdiği

zarar her durumda gerekçelendirilmiştir. Mağdur'un sadece geçmiş eylemleriyle ilgili yargılarında değil gelecek eylemleriyle ilgili yargılarına da rehberlik edebilecek bir öz-savunma yaklaşımı talep ediyorsak, Mağdur'un ayırt etme imkanının olmadığı farklı vakalarda farklı davranmasını bekleyemeyiz. Mağdur'un güç kullanımı bu vakaların herhangi birinde meşru ise vakaların tümünde de meşru olmalıdır.²⁵

Bununla birlikte, Mağdur'un zarar vermekte haklı olması hedefinin bu zarara katlanmakla mükellef olduğu anlamına gelmez. Mağdur'un makul inancı, tek başına, başka birini ölümcül bir zarara katlanmakla mükellef kılmaya yetmez, özellikle de Mağdur'un inancında hatalı olması mümkünse. Bu noktada dikkate alınması gereken, kusurluluk ile ilgili meseledir. Benim görüşüme göre birinin kusurlu bir şekilde Mağdur'un ölümüne yol açmaya çalışması, bu girişim başarısız olacaksa bile, onu ölümcül bir zarara katlanmakla mükellef kılmaya yeter ve bu kişinin zarara katlanması haksız değildir. Mağdur bu kişinin girişiminin başarısız olacağını bilse bile bu kişi öldürülmekle mükelleftir (ama elbette Mağdur'un böyle bir kişiye zarara vermesi meşru olmayacaktır çünkü meşruluğun koşulu olan inançtan yoksundur).

Savunma amaçlı zararlarla mükellef olmaya ilişkin bu yaklaşımda, Katil ve Beceriksiz Katil'in katlandıkları zarar haksız olmayacaktır. Beceriksiz Katil hiçbir tehlike teşkil etmese de Mağdur onu öldürerek yanlış davranmış olmayacaktır. Hem Katil hem de Beceriksiz Katil Mağdur'u öldürmeye yönelik kötü bir niyet taşımaktadır ve bu yüzden Mağdur'un vereceği zarara katlanmakla mükelleftir. Bu, birinin Mağdur'u ölümcül zarar görebileceği bir riskle karşı karşıya bırakması durumunda da geçerlidir. Aşağıdaki vakayı ele alalım:

Rulet: Riskli Katil Mağdur'u Rus Ruleti oynamaya zorlamaktadır. Riskli Katil, Mağdur'un gözü önünde altı hazneli silaha beş adet doldurduktan ve hazneyi çevirdikten sonra silahı Mağdur'un kafasına doğrultmaktadır. Riskli Katil'in, Mağdur'un kendisini öldürmek için kullanabileceği başka bir silahı olduğundan haberi yoktur.

Bu vakada Mağdur kendini savunmasının gereksiz olabileceğini bilir. Fakat bu Riskli Katil'i öldürmenin meşruluğunu etkilemiyor gibi görünür. Riskli Katil'in Mağdur'u altıda beş olan bir ihtimalle öldürecek olması Mağdur'un savunma gücü kullanmasını gerekçelendirmeye yetiyor gibidir. Hatta altıda üç veya hatta altıda bir olan bir ihtimal bile yeterli gibidir. Peki ya aşağıdaki vakayı ele alırsak:

Görünür Roulette: Riskli Katil Mağdur'un önünde silah haznesine altıncı bir mermi yerleştirmektedir. Daha sonra Mağdur'a arkasını dönerek haznedeki mermilerin hepsini boşaltmaktadır. Mağdur'a tekrar dönüp silahı onun şakağına dayadığında niyeti sadece onu korkutmaktır.

Bu vakada, tıpkı Kusurlu Görünür Tehdit'te olduğu gibi, Mağdur'un hayatına yönelik gerçek bir tehdit yoktur. Ancak Mağdur'un Riskli Katil'i vurduğu durumda onun yanlış davranmış olacağını- Riskli Katil'i öldürerek ahlaki olarak meşru olmayan bir şey yaptığını- söylemek güçtür. Benim görüşüme göre, Mağdur Riskli Katil'i öldürürse meşru olmayan bir şey yapmış sayılmaz ve Riskli Katil'i öldürerek ona karşı yanlış davranmış sayılmaz. Riskli

Katil, Görünür Rulet vakasında kendisini öldürülmekle mükellef kılar çünkü kasti bir şekilde Mağdur'u kendi hayatının risk altında olduğuna inandırmıştır. Aynısı Beceriksiz Katil için de geçerlidir. İki vaka arasındaki tek fark, Riskli Katil teşkil ettiği tehdidinin yalnızca blöf olduğunu bilmektedir. Ancak bu fark Mağdur'un onlara yönelik hangi eyleminin meşru olacağı meselesinde bir fark yaratmaz. Mağdur'un altında beş vurulma ihtimali olduğuna inandığı vakada Riskli Katil'i öldürmesi meşruysa, kesinlikle vurulacağına inandığı vakada Riskli Katil'i öldürmesi kesinlikle meşrudur. Riskli katili öldürmesi, aksi halde kendisinin onun tarafından öldüreceğine inandığı için meşruysa, kendisini öldüreceğine aynı oranda inandığı Aktör'ü öldürmesi de meşru olmalıdır.

Buna rağmen, Aktör gibi Masum Görünür Tehditler, Mağdur'un vereceği zarara katlanmakla mükellef değildir. Mağdur'un kendisini öldürmeye niyetlenen kişi tarafından hayatının tehdit edildiğine yönelik makul inancı zarar vermeyi gerekçelendirmeye yeter ancak bu inanç birinin zarara katlanmakla mükellef olup olmadığını belirleyemez. Mükellef olup olmama, hedefin kusurlu bir şekilde Mağdur'u öldürmeye teşebbüs edip etmediğine veya Mağdur'u buna inandırıp inandırmadığına bağlıdır. Aktör'ün böyle bir niyeti olmadığı için Mağdur'un vereceği zarara katlanmakla mükellef değildir. Zararın kendisi haklı olmamasına rağmen zarar verme eylemi haklı olur.

Bu ayrım, x'in kendisi gerekçelendirilmemiş olsa bile birinin x'e neden olmasının gerekçelendirilebileceğini iddia etmek anlamına gelir. Jeff McMahan sivil insanlarla dolu bir fabrikayı bombalama tartışmasında benzer bir ayrımı ortaya koyar. Bombacının fabrikayı yıkması nesnel anlamda gerekçelendirilmiştir- haklı bir savaş vermektedir. Ancak McMahan'a göre siviller saldırıda öldürülmekle "mükellef değildir".²⁶ Öyleyse sorulması gereken soru öldürülmekle mükellef-olmayan sivillerin öz-savunmada gerekçelendirilmiş bombacıyı öldürüp öldüremeyeceğidir.

Taktik bombacı... bombasını atarsa onlara karşı yanlış davranmış olacaktır. Yine de bombacı nesnel gerekçelendirmeye hareket etmektedir... Buna rağmen, daha önce dikkat çektiğim üzere, sivillerin öz-savunmada taktik bombacıyı öldürmeleri sezgisel olarak meşruymuş gibi görünüyor. Peki bombacı öldürülmekle mükellef değilse bu nasıl mümkün olabilir? İnsanların ister gerekçelendirilmemiş ister gerekçelendirilmiş olsun kendilerine yönelik yanlış bir davranışa karşı zorunlu ve makul bir savunma gerçekleştirmelerinin meşru olduğunu ileri sürüyorum. İnsanlardan, bir başkasının ahlaki olarak gerekçelendirilmiş bir şekilde kendilerine yönelik yanlış bir davranışına basitçe boyun eğmeleri ahlaki olarak talep edilemez, en azından her zaman değil... Taktik bombacının gerekçelendirilmiş eylemi sivillere yönelik yanlış bir davranış olacağı için sivillerin uygun bir savunma gerçekleştirmesi meşrudur. Ve bombacıyı öldürmek uygun olacaktır. Ama bombacı ahlaki olarak siviller tarafından öldürülmekle mükellef olmadığı için, siviller öz-savunmada onu öldürürse ona karşı yanlış davranmış olacaklardır. Dolayısıyla bombacının da sivillerin meşru savunma eylemine karşı uygun bir savunma gerçekleştirmesi meşru olacaktır. Bombacı öz-savunmada sivilleri öldürmede önceden gerekçelendirilmiştir.²⁷

McMahan'ın bu vakadaki probleme getirdiği çözüm, sadece birinin haksız zarara yol açmada gerekçelendirilebileceği varsayımı karşısında anlamlıdır. Bombacı sivillere haksız

zarar verecek olsa da bombayı atmada gerekçelendirilmiştir. Ancak eylemin gerekçelendirilmiş olması sivilleri öldürülmekle mükellef kılmaz. Bu iki durum birbirinden ayrıdır: birinin zarar vermede gerekçelendirilmiş olması hedefin bu zarara katlanmakla mükellef olmasını zorunlu olarak gerektirmez.

Bunun doğru olduğunu daha genel anlamda klasik bir tramvay üzerine düşünerek görebiliriz. Çoğu insan, bir görgü tanığının ray üzerindeki beş kişiyi öldürecek şekilde kontrolsüzce yol almakta olan vagonun yönünü diğer ray üzerindeki bir kişiyi öldürme pahasına değiştirmesinin meşru olduğunu düşünür. Vagonun yönünü değiştirmenin ve birini öldürmenin gerekçelendirilmiş olması zorunlu olarak diğer raydaki birinin bir şekilde öldürülmekle mükellef olduğu anlamına gelmez. Masum bir şekilde tren rayında tuzağa düşmüş olmak birini öldürülmekle mükellef kılmaz, yine de bu kişiye zarar vermek meşrudur.

Elbette tramvay probleminde ve McMahan'ın taktik bombacı vakasında, öldürülmekle mükellef-olmayan insanların öldürülmesi için nesnel gerekçelendirmemizin olması beklenir. Buna rağmen, tartıştığım vakalarda masum birinin/birilerinin öldürülmesini gerekçelendirmek için fayda gibi bir şeye başvuramayız. Mağdur'un Aktör'ü öldürmesi iyiyi maksimize etmeyecektir. Yine de bu fark zarara katlanmakla mükellef olmanın zarar vermenin meşruluğundan mantıksal olarak bağımsız olduğu gerçeğini değiştirmez. Kişinin sadece zarara katlanmakla mükellef olan birine zarar vermesi meşru olsaydı, beş- on veya yirmi- kişiyi kurtarabilmek adına vagonun yönünü değiştirmek de meşru olmazdı. Bu vakalarda vagonun yönünü değiştirmek meşru ise zarar vermenin haklılığı hedefin bu zarara katlanmasının haklılığından bağımsız olarak belirlenmesi gerekir.

İddiaya göre, bombacı ve tramvay vakalarında daha yüksek bir iyi veya benzeri türünden nesnel gerekçelendirmelere ihtiyaç duymamızın nedeni uygulanan gücün hedeflerinin savunmuş olduğum şartlardan birini karşılamamasıdır. Bombacı sivilleri öldürmezse onlar tarafından öldürüleceğine inanmamaktadır. Aynı şekilde tramvay problemindeki görgü tanığı vagonun yönünü çevirmezse, diğer raydaki bir kişinin tramvayın gitmekte olduğu raydaki beş kişiyi öldüreceğine inanmamaktadır. Bu insanları öldürmek için nesnel gerekçelendirmelere ihtiyacımız var çünkü onları öldürmezsek onlar tarafından öldürüleceğimize (veya başka masum insanların öldürüleceğine) yönelik makul bir inançtan yoksunuz. Fakat benim bu vakalarda ilgilendiğim şey Mağdur'un, onları öldürmediği sürece, hedefinin onu öldüreceğine inanyor olmasıdır. Bu inanca ek olarak Mağdur'un kendi masumiyetine olan inancı güç kullanımını gerekçelendirmek için yeterlidir.

Zarar vermenin haklılığının zararın kendisinin haklılığından bağımsız olması Mağdur ve Aktör arasındaki ilişkiyi aydınlatmada yardımcı olur. Katil veya Beceriksiz Katil'in aksine Aktör, Mağdur tarafından öldürüldüğü durumda kendisine yanlış davranılmış olur. Buna göre, bu durum Mağdur'un Aktör'e yönelik güç kullanımının meşru olmadığını göstermez. Bunun gösterdiği tek şey birine meşru bir eylem aracılığıyla yanlış davranmanın mümkün olmasıdır. Fakat birine yanlış davranılmış olması bu kişinin söz konusu davranıştan kaçınmak için ne yapabileceği ile ilgili işaretler taşır. Yaklaşımına göre, kusurlu ve masum

olan arasındaki farkı belirleyen Mağdur'un onlara yönelik meşru eylemi değil, onların Mağdur'a yönelik meşru eylemidir.

VI. 'Karşı-Savunma'

Hatalı Tehdit'in Mağdur'a yönelik hangi eyleminin meşru olacağını ele almak Görünür Tehditler'in ahlaki statüsü hakkında bize epey şey söyler. Kendini Savunan Katil'i ele alalım:

Kendini Savunan Katil: Beceriksiz Katil Mağdur ona tam ateş açtığı sırada kendi silahının boş olduğunu fark etmektedir. Ancak yerde başka bir silah durmaktadır. Sadece bu dolu silahı Mağdur'u öldürmek için kullanırsa Beceriksiz Katil kendini kurtarabilecektir.

Bu vakada, Beceriksiz Katil aslında Mağdur için hiçbir tehdit oluşturmamış olduğunu fark eder. Peki bu durumda haksız bir saldırının mağduru olan kişinin Mağdur'a yönelik savunma gücü kullanması meşru mudur? Bu soruya 'hayır' cevabını vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Bir kişiyi sadece öldürecekmiş gibi yapmanın birine öz-savunma gerekçesiyle onu gerçekten öldürme hakkı tanıyacak olması hoş karşılanmazdı.

Beceriksiz Katil'in kendini savunması meşru değilse bunun nedeni, Mağdur başarılı olursa uğrayacağı zararın haksız olmamasıdır. Ve eğer zarar haksız olmayacaksa, Beceriksiz Katil buna katlanmakla mükellef olmalıdır. McMahan "birinin ahlaki olarak mükellef olduğu zarara karşı meşru savunmanın olamayacağını" söyler.²⁸ Ancak Beceriksiz Katil Mağdur'a yönelik bir tehdit oluşturmadığından, mükellef kılındığı bir tehditten ahlaki veya nedensel olarak sorumlu olamaz. Beceriksiz Katil'i mükellef kılmış olan şey onun kusurluluğudur: onun Mağdur'a zarar vermeye yönelik kötü niyetidir. Beceriksiz Katil'in karşı savunma gerçekleştirmesinin meşru olmadığı konusunda haklıysam, bu kusurluluk Beceriksiz Katil'i öldürülmekle mükellef kılmak için yeterli olmalıdır.²⁹ Benzer şekilde Riskli Katil de kendini Mağdur'a karşı savunamaz, Gizli Rulet vakasında olduğu gibi hiçbir tehdit oluşturmamış olsa bile. Ferzan, "durumu kusurlu bir şekilde başlatan birinin diğer aktör ona inanmadı diye şikâyet ettiğini duymak zordur" der.³⁰

Ancak buna rağmen bence Ferzan kendi yaklaşımında karşı-savunmanın sonuçlarını yeterince dikkate almıyor. Bunu Ferzan'ın Masum Gerçek Tehditler hakkında söylediklerine bakarak görmek mümkündür:

Masum Gerçek Tehdit: Arkadaşı, Mağdur'a bir silah doğrultmaktadır. Her ikisi de silahın boş olduğu konusunda yanılmaktadır. Arkadaş tetiği çekmek üzeredir.

Arkadaş, masumdur ama Mağdur'un hayatına yönelik gerçek bir tehdit oluşturur. Ferzan savunmanın meşruluğu için gerekli olan tetikleyici koşul sağlanmadığı için Mağdur'un Arkadaş'ı öldürmesinin meşru olmadığını öner sürer (Mağdur silahın dolu olduğuna 'inanmaya başlamış' olsa bile).³¹

Benim görüşüme göre, birinin bu faileri öldürmesi doğru olmayabilir çünkü onlar kendini savunan kişiyi seçime zorlayan durumu kasıtlı olarak oluşturmamışlardır. Hem kendini savunan kişi hem de saldırgan masumdur. Öyleyse, kendini savunan biri masum bir saldırganı öldürürse mazur görülebilir ama gerekçelendirilemez... Masum aktörlerin

duruma kusurlu bir şekilde yol açmadıkları durumda onları öldürmeyi doğru bir şey olarak görmemeliyiz.³²

Arkadaş gibi masum tehditler hakkında söylememiz gerekenleri aşağıda özetliyorum.³³ Burada bizi ilgilendiren şu olmalıdır: Ferzan, masum birinin Mağdur'u tehdit ediyor gibi görünebileceği durumları incelemesine rağmen, Mağdur tarafından tehdit edildiğinde bir başka masumun ne yapması gerektiğini bize söylemez. Aktör'ün, kendisine ateş açmak üzere olan Mağdur'u aniden fark ettiğini hayal edelim. Aktör'ün kendini savunma amacıyla bir silah edinmeye vakti olsun. Ferzan'ın yaklaşımına göre kendini savunduğuna inanan biri karşısında Aktör'ün ne yapması gerekir? Ferzan, buradaki iki masum kişiden birinin zarar görmesini bir trajedi olarak görür.³⁴ Yukarıda alıntılanan pasajla birlikte buradan çıkarabileceğimiz sonuç Ferzan'ın Mağdur'u veya Aktör'ü öldürmenin en iyi ihtimalle affedilebileceğini düşünüyor olmasıdır. Fakat bu sonuç Ferzan'ın Mağdur'un kendini hangi durumlarda savunabileceğiyle ilgili fikirleriyle uyuşmuyor gibidir.

Ferzan Aktör gibi masum bir karakterin tetikleyici koşulu karşılamadığı için Mağdur tarafından öldürülmesini gerekçelendirilmemiş bulur. Ancak Mağdur da Aktör'ün seçime zorlandığı bir duruma yol açmada kesinlikle kusurlu değildir. Bu duruma sadece eyleminin faili olması açısından kasıtlı olarak neden olur (tıpkı Aktör'ün oyunu prova etme eyleminin faili olması gibi). Ferzan'ın 'kasıtlı olarak neden olma' ile kastettiği şey bu değildir: kasıtlılıkta kötücül bir şey vardır. Mağdur'un savunma amaçlı zarar vermesinde kötücül bir kasıt yoktur. Bununla birlikte Mağdur'un inancı seçimin Aktör tarafından zorlandığı yönündeyse zorlanmış bir seçime yol açmak Mağdur'un kastı olamaz.

Öyleyse problem Mağdur'un da Ferzan'ın kusurluluğun tetikleyici koşulunu karşılayamamasıdır. Ferzan'ın yaklaşımında, Mağdur Aktör'ün haklı olarak öldüremediği masum bir saldırgandır. Ancak Ferzan Mağdur'un Aktör için teşkil ettiği tehdidi de haksız olarak sınıflandırır. Aktör masum olduğu için Mağdur Aktör'ü öldürerek yanlış davranmış olur. Aktör'ün sadece mazur görülmesinin sebebi budur. Sorulması gereken, Ferzan'ın bakış açısından Aktör'ün haksız bir öldürmeye karşı kendini savunmasının meşru olup olmadığıdır. Sezgisel cevap meşru olduğudur. Fakat bana göre Ferzan böyle bir izni ne verir ne de vermez. Aktör'e Mağdur'u öldürme izni verirse kendini savunmaya yönelik öldürmenin meşruluk şartını, yani tetikleyici koşulu ortadan kaldırmış olur. Mağdur masumdur ve bu yüzden Aktör'ün ona karşı savunma gerekliliğine ilişkin tahmin hakkı olamaz. Fakat Ferzan Aktör'ün verilen haksız zararı önleyebileceğini reddediyorsa, bunun tümüyle haksız bir zarar olacağı fikriyle çelişmektedir. Aktör'ün Mağdur tarafından öldürülmekten kaçamayacağını söyleyerek Mağdur'un Aktör'ü öldürmesinin gerekçelendirilmemiş olduğu iddiasıyla oldukça çelişmektedir. Riskli Katil, Mağdur kendisini öldürmeye çalışıyor diye şikâyet edemiyorsa, Aktör'ün nasıl aynı şartlar altında olabileceğini görmek zordur. Karşı-savunma hakkında düşünmek, savunmanın meşruluğunun ön-gereksinimi olarak hedefin kusurluluğu üzerinde ısrar eden herhangi bir yaklaşımı reddetmek için fazladan bir gerekçe verir.

Benim yaklaşımına göre, Aktör'ün kusurlu olmayan bir şekilde Mağdur'a zarar verme niyeti taşıması Aktör'ün Mağdur tarafından öldürülmekle mükellef olmadığı anlamına

gelir. Aktör'ün uğrayacağı herhangi bir zarar haksız olacaktır. Bu, Mağdur böyle bir zarar vermede gerekçelendirilmiş olsa bile doğrudur. Bana göre sezgilerimiz kuvvetli bir şekilde, Mağdur'la karşı karşıya kalan Aktör'ün Mağdur'u öldürmeye çalışmasının gerekçelendirilmiş olduğunu söyler. Mağdur gibi Aktör de masum olduğuna ve Mağdur'u öldürmezse onun tarafından öldürüleceğine yönelik makul inanca sahiptir. Dolayısıyla Aktör'ün Mağdur üzerinde ölümcül güç kullanması meşrudur.

VII. Sonuç

Bu makalenin amacı öz-savunmanın önemli bir özelliğini tespit etmektir- kendini savunmaya yönelik eylemler epistemik olarak sınırlandırılmış belli koşullar altında kendisine özgü bir ivedilik altında gerçekleştirilmektedir. Bu tespitten yola çıkarak hem bu kısıtlamalarla uyumlu hem de kısmen bunlardan etkilenen bir meşru savunma yaklaşımı geliştirdim. Öz-savunma yaklaşımları geliştirilirken öncelikli kaygının kişilerin neye izinli olduklarına veya hangi eylemlerinin meşru olacağına ilişkin kanaatlerinde pratik bir rol oynayabilme olduğunu öne sürdüm. Bu rolün kişilerin geçmiş eylemleri doğrultusunda suçlanmaları mı yoksa mazur görülmeleri mi gerektiğini söylemekten önemli bir farkı vardır. Bu pratik rolün gerekliliğini kabul ediyorsak, savunmanın gerekliliğine ilişkin nesnel olgulardansa failerin inançlarını incelemek zorundayız. Kimberly Kessler Ferzan'ın savunmanın gerekliliğine ilişkin tahminde bulunma hakkında nesnel tetikleyici koşulların önceliğini savunan hibrit yaklaşımına karşı, savunmanın öznel unsurunun önceliğini savundum. Ferzan'ın yaklaşımının sorunu çözmede başarısız olduğunu ve meşru savunmaya ilişkin tümüyle nesnelci bir yaklaşımdan daha pratik olmadığını gösterdim. Daha sonra zarar vermenin meşruluğunu hedefin bu zararlarla mükellef olmasından ayırt eden bir öz-savunma yaklaşımı geliştirdim. Bir kişinin (a) masum olduğuna ve (b) karşısındaki kişiyi öldürmezse onun tarafından öldürüleceğine yönelik makul inancının zarar vermeyi haklı çıkarmaya yeteceğini öne sürdüm. Buna rağmen hedefin öldürülmekle mükellef olup olmadığı onun kusurluluğuyla ilgili nesnel gerçeklere bağlıdır. Mağdur'a ciddi şekilde zarar verme, onu böyle bir riske maruz bırakma veya onu buna inandırma gibi kötücül niyetler taşıyorsa, hedef Mağdur tarafından öldürülmekle mükelleftir. Mükellef olmanın bir kişinin Mağdur'a karşı kendini savunmak için ne yapabileceğini belirlemede önemli olduğunu öne sürdüm. Mağdur tarafından öldürülmekle mükellef biri Mağdur'un vereceği zarardan kaçınmak için güç kullanamaz. Ancak mükellef olmayan birinin- Mağdur'la ilgili kötücül bir niyetten yoksun birinin- Mağdur'a karşı-savunma uygulaması meşrudur.

Bilgilendirmeler

Bu makalenin yazılması sırasında alınan finans desteği için The Leverhulme Trust'a çok müteşekkirim. Ayrıca son derece yararlı yorumları için McMahan'a ve iki isimsiz hakeme ve faydalı tartışmalar için Chris Hookway, Gerald Lang, Jimmy Andréas Lind ve John Oberdiek'e teşekkür ederim. Sheffield Üniversitesi'ndeki araştırma seminerlerindeki dinleyicilere ve Moral Theory üzerine Lund Üniversitesi'nde gerçekleştirilen konferanstaki katılımcılara da teşekkür ederim.

VIII. Ek

A. Makul İnanç

Yaklaşımım makul inanç olarak adlandırdığımız bir tür gizemli varlığa dayanıyor. Bu makalenin amacı, yukarıda tartıştığım bir takım epistemik savunma koşullarının önemini vurgulamanın ötesinde bir inancı neyin makul yaptığına yönelik bir yaklaşım geliştirmeyi aşılıyor. Fakat Mağdur'un kendi masumiyetine ilişkin makul bir inancı olması gerektiğiyle ilgili uyarım hakkında bir şeyler söylemeliyim.

Yaklaşımına göre, gerçekten bir tehdide yol açmanın birinin ahlaki olarak masum olduğu anlamına gelmediğini belirterek başlamalıyım. Biri Mağdur'un hayatına yönelik gerçek bir tehdit olabilir ancak bu onun kendi failliğinden veya hatasından kaynaklanmıyor olabilir. Bu, onun bir tehdit oluşturmadığı maddi masumiyet ve bu tehditten ötürü hiçbir şekilde kusurlu olmadığı ahlaki masumiyet arasındaki farktır.

Öyleyse Mağdur'un istemeden başkasının hayatına yönelik tehdit oluşturmuş olabileceği bir vakayı düşünebiliriz. Jeff McMahan'ın ele aldığı bir vakada terörist, Mağdur'un cep telefonunu 'gönder' tuşuna bastığında masum insanların ölümüne yol açacak bir bombayı patlatacak şekilde ayarlıyor.³⁵ Burada Mağdur, maddi bir tehdittir: eylemleri onun haberi olmadan başkasının hayatına tehlike oluşturur. Ancak Mağdur oluşturduğu tehdit nedeniyle kusurlu bulunamaz. Bu tarz bir vaka, birinin maddi masumiyetine yönelik makul ama hatalı bir inancı olabileceği ihtimaline bir örnek teşkil etmektedir. Fakat, yaklaşımına göre Mağdur'un sahip olması gereken makul inanç onun ahlaki masumiyetine yönelik olmalıdır. Ve birinin bu inanç hakkında nasıl makul bir şekilde yanılmış olabileceğini hayal etmek oldukça güçtür.

Yaklaşımına göre kusurluluk, kasti olarak ve kendini savunma amacı dışında birini ciddi bir zarara uğrama riskine maruz bırakmaktan veya tramvay probleminde olduğu gibi 'nesnel' bir gerekçelendirmeden yoksunluktan kaynaklanır. Biraz daha teknik olmayan bir şekilde söylemek gerekirse, kusurluluk birine bilerek ve kötü niyetle zarar vermeye çalışmayı veya ona zarar verebileceğiniz gerçeğini umursamamayı içerir. Birinin böyle davranmasına rağmen masum olduğuna nasıl makul bir şekilde inanacağını anlamak oldukça güçtür. Öyleyse birinin ahlaki olarak masum olduğuna yönelik makul inancı, ahlaki masumiyetten anladığım şekliyle, neredeyse her zaman için doğru bir inanç olacaktır.

B. Masum Gerçek Tehditler

Savunduğum yaklaşımda, Mağdur'un, hayatına yönelik tehdit oluşturan hedefinin kusurlu olduğuna ilişkin makul bir inanç taşımasına gerek olmadığına dikkat çekmeliyim. Tüm iddiam Mağdur'un kendi masumiyetine inanması gerektiğidir. Birinin bu masum kişiyi bilerek öldürebilecek olup olmaması, bence, öz-savunma etiğindeki en önemli sorulardan biridir ve bu konudaki pozisyonumu açıklamak, her ne kadar burada savunduğum pozisyon makalenin konusunu aşılıyor olsa da iyi olabilir. Bana kalırsa, masum tehditlerin öldürülmesi meşru olabilir ve bunlar Aktör gibi Masum Görünür Tehditler'le aynı ahlaki statüyü paylaşırlar: Mağdur onları öldürebilir ve onlar da Mağdur'u öldürebilirler.

Masumiyetleri, Mağdur'u öldürmezlerse onun tarafından öldürüleceklerine ilişkin makul inançlarıyla birlikte, savunma gücü kullanmalarını gerekçelendirmeye yeter.

C. Üçüncü Taraf Müdahalesi

Görünür Tehdit vakalarındaki üçüncü taraf müdahalesi hakkında ne söylememiz gerekir? Bu kadar ilginç bir konuyu burada her yönüyle soruşturmak için yeterli alana sahip değilim. Yine de pozisyonumu kısaca belirtmem iyi olabilir. Öyleyse aşağıdaki Farkına Varma vakasını ele alalım:

Farkına Varma: Üçüncü Taraf belirli bir uzaklıktan Beceriksiz Katil'in Mağdur'un peşinde olduğunu görmektedir. Üçüncü taraf Beceriksiz Katil'in silahının boş olduğunu bilmektedir. Mağdur'un [Beceriksiz Katil'i] vurmak üzere olduğunu görmektedir ve Beceriksiz Katil'in kendisini öldüreceğini düşündüğünü fark etmektedir. Mağdur'un Beceriksiz Katil'i vurmasını önlemenin tek yolu onu vurmaktır.

Bence Üçüncü Taraf'ın Beceriksiz Katil'in öldürülmesini önlemek için Mağdur'u öldürmesi meşru değildir. Mağdur öldürülmekle mükellef değildir. Ancak öne sürdüğüm gibi Beceriksiz Katil mükelleftir ve dolayısıyla Üçüncü Taraf'ın Beceriksiz Katil'i kurtarmak için Mağdur'u vurması meşru olamaz. Yine de Beceriksiz Katil'i öldürmesini önlemek için Mağdur'a ufak bir zarar vermenin sonuççu bir gerekçelendirmesi mümkün olabilir.

Üçüncü Taraf'ın Mağdur'un Aktör'ü vurmak üzere olduğunu gördüğü bir vaka biraz daha zordur. Üçüncü Taraf'ın gerçekte tehdit oluşturmayan ve masum bir şekilde oyununu prova eden Aktör'ün Mağdur'a yönelik hiçbir kusurlu niyetinin olmadığını fark ettiğini hayal edelim. Yine de bu vakada sezgim hala Üçüncü Taraf'ın Aktör'ü korumak adına Mağdur'u öldürerek müdahale edemeyeceği yönündedir. Muhtemelen bu, çoğu insanın savunmadan anladığı şeyle uyuşmaz. Ancak öz-savunma birinin öldürülmekte mükellef olup olmadığıyla ilgili olabilecekken karşı-savunma başka birinin öldürülmekle mükellef olup olmadığıyla ilgili bir varsayımla meşgul olmalıdır (çünkü varsayıma göre burada zarar görmek üzere olanın üçüncü tarafın kendisi değildir.) Öyleyse sanıyorum ki sadece hedefin zarar görmeye mükellef olduğuna inanıyorsa karşı-savunma kullanmaya izin vardır veya karşı-savunma meşrudur diyebiliriz. Ele aldığımız vakada Üçüncü Taraf hem Aktör'ün hem de Mağdur'un ahlaki olarak masum olduğunu fark ettiği için, ikisinden birinin öldürülmekle mükellef olduğunu düşünemez. Öyleyse ikisinden birinin lehine müdahalede bulunması meşru değildir. Bence aynı şey Mağdur ve Arkadaş gibi bir Masum Olan Asıl Tehdit arasındaki çatışma için de geçerlidir. Asıl Tehdit öldürülmekle mükellef olmayan masum bir tehditse üçüncü taraf Mağdur'u kurtarmak adına bu masum tehdidi öldüremez.

Reproduced and translated into Turkish by permission of the Springer from Law and Philosophy Vol. 29, No. 3 (May 2010), pp. 245-27

Çeviren: Ece Uzcan (Akdeniz Üniversitesi)

Notlar

1. See e.g. Judith Thomson, 'Self-Defence', *Philosophy and Public Affairs* 20(4) (Autumn, 1991): 283-310, Suzanne Uniacke, *Permissible Killing* (Cambridge: CUP, 1994), and Fiona Leverick, *Killing in Self-Defence*

Pratik Bir Öz-Savunma Yaklaşımı

(Oxford: OUP, 2006).

2. See Cheyney Ryan, 'Self-Defense, Pacifism, and the Possibility of Killing', *Ethics* 93(3) (Jan., 1983): 508-524, and Richard Norman, *Ethics, Killing and War* (Cambridge: CUP, 1995).
3. Thomson'ın yaklaşımı, izin verilebilir veya meşru olanı nesnel olgulara dayanarak ele alması bakımından nesnelci bir yaklaşımdır. Ancak olguların Mağdur'a görüldüğü gibi olmadığı durumlarda ne yapmak gerektiğine ilişkin soruya değinmez, dolayısıyla burada ele aldığım meseleye açıkça değinmez.
4. See e.g. Judith Thomson, 'Self-Defence', Michael Otsuka, 'Killing The Innocent In Self-Defence', *Philosophy And Public Affairs* 23(1) (Winter, 1994): 74-94, and Jonathan Quong, 'Killing in Self-Defence', *Ethics* (forthcoming).
5. Quong, 'Killing in Self-Defence', p. 14.
6. Quong, 'Killing in Self-Defence', p. 41, n. 25.
7. Quong, 'Killing in Self-Defence', p. 2-3.
8. David Rodin, *War and Self-Defense* (New York: OUP, 2002), pp. 30-31.
9. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', *Law and Philosophy* 24 (2005): 711-749.
10. Heidi Hurd, *Moral Combat* (Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1999) and Paul Robinson, *Structure and Function in Criminal Law* (New York: Clarendon Press, 1997).
11. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 721.
12. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 722.
13. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 726.
14. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 714.
15. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 731.
16. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 739.
17. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 747.
18. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 741, n. 85.
19. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 748.
20. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 716.
21. Uwe Steinhoff, 'Torture - The Case for Dirty Harry and against Alan Dershowitz', *Journal of Applied Philosophy*, 23(3) (2006): 337-353, p. 340.
22. Kimberly Kessler Ferzan, 'Justifying Self-Defense', p. 731.
23. T. M. Scanlon, *Moral Dimensions* (Cambridge, MA: Belknap Press, 2008), p. 52.
24. İkincisi - zararın kendisinin doğruluğu - metafizik bir takım endişeleri ortaya çıkarabilir. Bazıları bir zararın doğru veya yanlış olabilecek türden bir şey olmadığını düşünür. Ancak burada 'zararın haksız/adaletsiz olması' ifadesiyle kastedilen tümüyle 'hedefin zarara katlanmakla mükellef olmaması'dır. Bu ifadeye itiraz eden okuyucular bunu 'adil olmayan zarar' ifadesiyle değiştirebilirler.
25. Mağdur'un tanımlamış olduğum vakaların herhangi birinde güç kullanmaya izinli olmadığı konusunda ısrar etmek elbette mümkündür. Bu iddiaya itiraz etmeyeceğim: benim argümanım Katil'i öldürmeyi meşru görenlere yöneliktir.
26. Jeff McMahan, 'The Basis of Moral Liability to Defensive Killing', *Philosophical Issues* 15 (2005): Normativity, 339-400, p. 399.
27. Jeff McMahan, 'The Basis of Moral Liability to Defensive Killing', pp. 399-400.
28. Jeff McMahan, 'The Basis of Moral Liability to Defensive Killing', p. 400.
29. Bu, kusurluluğun tek başına Mağdur'un Katil'i öldürmesini gerekçelendiremeyeceği anlamına gelmez.